Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

9. června 2016*

„Kasační opravný prostředek — Článek 81 ES — Kartelové dohody — Španělský trh se silničním bitumenem — Rozdělení trhu a koordinace cen — Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2002) — Bod 23 písm. b) poslední pododstavec — Částečná ochrana před pokutou — Důkazy, které se vztahují ke skutečnostem, které předtím nebyly Evropské komisi známy“

Ve věci C-617/13 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 27. listopadu 2013,

Repsol Lubricantes y Especialidades SA, dříve Repsol Lubricantes YPF y Especialidades SA, se sídlem v Madridu (Španělsko),

Repsol Petróleo SA, se sídlem v Madridu,

Repsol SA, se sídlem v Madridu,

zastoupené L. Ortiz Blancem, J. Buendía Sierrou, M. Muñoz de Juan, A. Givaja Sanzem a A. Lamadrid de Pablem, abogados,

navrhovatelky,

další účastnice řízení:

Evropská komise, zastoupená C. Urraca Caviedesem a F. Castillo de la Torrem, jako zmocněnci,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení T. von Danwitz, předseda čtvrtého senátu, vykonávající funkci předsedy pátého senátu, K. Lenaerts, předseda Soudního dvora, vykonávající funkci soudce pátého senátu, D. Šváby (zpravodaj), A. Rosas a C. Vajda, soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. dubna 2015,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. července 2015,

* * Jednací jazyk: španělština.

vydává tento

Rozsudek

1 Kasačním opravným prostředkem se společnosti Repsol Lubricantes y Especialidades SA, dříve Repsol Lubricantes YPF y Especialidades SA (dále jen „RPA/Rylesa“), Repsol Petróleo SA a Repsol SA domáhají zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 16. září 2013, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (T-496/07, EU:T:2013:464, dále jen „napadený rozsudek“), kterým Tribunál zamítl jejich žalobu směřující ke zrušení rozhodnutí Komise C(2007)4441 final ze dne 3. října 2007 v řízení podle článku [81 ES] [věc COMP/38.710 – Bitumen (Španělsko)] (dále jen „sporné rozhodnutí“), a podpůrně ke snížení jim uložené pokuty.

Právní rámec

Nařízení (ES) č. 1/2003

2 Pod nadpisem „Pokuty“ článek 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [81 ES a 82 ES] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205), v odstavci 3 stanoví, že „[p]ři stanovování výše pokuty se přihlíží k závažnosti a k délce trvání protiprávního jednání“.

3 Článek 31 tohoto nařízení stanoví:

„Soudní dvůr má neomezenou příslušnost přezkoumávat rozhodnutí, kterými Komise stanovila pokutu nebo penále. Může uloženou pokutu nebo penále zrušit, snížit nebo zvýšit.“

Pokyny z roku 1998

4 Podle bodu 1 oznámení Komise nazvaného „Pokyny o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. [65 odst. 5 UO]“ (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny z roku 1998“) se „[z]ákladní částka [...] stanoví podle závažnosti a délky protiprávního jednání, což jsou jediná kritéria uvedená v čl. 15 odst. 2 nařízení [Rady] č. 17“ ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 ES a 82 ES] (Úř. věst. L 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3).

5 K závažnosti protiprávního jednání bod 1 A pokynů z roku 1998 uvádí, že při hodnocení závažnosti protiprávního jednání je třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost relevantního zeměpisného trhu. Podle tohoto ustanovení se protiprávní jednání zařadí do jedné ze tří kategorií: méně závažná protiprávní jednání, závažná protiprávní jednání a velmi závažná protiprávní jednání.

6 Podle pokynů z roku 1998 jsou velmi závažnými protiprávními jednáními zejména horizontální omezení, jako jsou „cenové kartely“ a kvóty podílů na trhu. Pro tato protiprávní jednání jsou předpokládané pokuty „nad 20 milionů [eur]“.

Oznámení o spolupráci z roku 2002

7 Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002, C 45, s. 3, dále jen „oznámení o spolupráci z roku 2002“) vymezuje podmínky, kdy mohou být podniky spolupracující s Komisí v průběhu jejího šetření kartelové dohody osvobozeny od pokut nebo být oprávněny ke snížení pokuty, kterou by v případě nespolupráce musely zaplatit.

8 Bod 7 tohoto oznámení uvádí:

„[S]polupráce jednoho nebo více podniků [může být] důvodem k tomu, aby Komise snížila pokutu. Jakékoli snížení pokuty musí odrážet skutečný příspěvek podniku, jeho kvalitu i načasování, k tomu, aby Komise zjistila protiprávní jednání. Snížení pokut je vyhrazeno pro podniky, které Komisi poskytnou důkazy, jež přidají významnou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní.“

9 Body 21 a 23 hlavy B uvedeného oznámení, nadepsané „Snížení pokuty“, stanoví:

„21. Pro získání nároku musí podnik poskytnout Komisi důkaz o předpokládaném protiprávním jednání, který představuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní, a musí ukončit svou účast v předpokládaném protiprávním jednání nejpozději v době předložení důkazů.

[...]

23. Komise v každém konečném rozhodnutí přijatém na konci správního řízení určí:
a) zda důkazy, které podnik předložil, představovaly významnou přidanou hodnotu k důkazům, které Komise v té době vlastnila;

[...]

Pokud podnik kromě toho poskytne důkazy, které se vztahují ke skutečnostem, které předtím nebyly Komisi známy a mají přímý dopad na závažnost nebo trvání předpokládaného kartelu, Komise je nevezme v úvahu při stanovení pokuty pro podnik, který tyto důkazy předložil.“

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

10 Skutečnosti předcházející sporu byly vylíčeny v bodech 1 až 91 napadeného rozsudku a lze je shrnout následovně.

11 Výrobek dotčený protiprávním jednáním je penetrační bitumen, který nebyl transformován a používá se pro budování a údržbu silnic.

12 Španělský trh bitumenu zahrnuje jednak tři výrobce, a to skupiny Repsol, CEPSA-PROAS a BP, a jednak dovozce, mezi něž patří skupiny Nynäs a Petróleos de Portugal (Petrogal).

13 Ve společnosti RPA/Rylesa držela v období let 1991 až 2002 podíl ve výši 99,99 % společnost Repsol Petróleo, která byla dceřinou společností, v níž podíl ve výši 99,97 % držela společnost Repsol YPF SA, nyní společnost Repsol, která je mateřskou společností v rámci skupiny Repsol.

14 Společnost RPA/Rylesa vyrábí a na trh uvádí bitumenové výrobky. Jednou z činností společnosti Repsol Petróleo je výroba penetračního bitumenu a jeho prodej společnosti RPA/Rylesa za účelem jeho uvádění na trh.

15 Další dvě společnosti skupiny Repsol, a sice Petróleos del Norte SA a Asfalnor SA, provozují ve Španělsku činnost související s penetračním bitumenem.

16 Společnosti RPA/Rylesa a Petróleos del Norte dosáhly ve Španělsku v roce 2001 z prodejů penetračního bitumenu třetím osobám obratu ve výši 97 500 000 eur, tj. 34,04 % relevantního trhu. Celkový konsolidovaný obrat skupiny Repsol činil 51 355 000 000 eur za rok 2006, jenž odpovídá hospodářskému roku předcházejícímu přijetí sporného rozhodnutí.

17 V návaznosti na žádost o ochranu, kterou dne 20. června 2002 podala skupina BP podle oznámení o spolupráci z roku 2002, byly ve dnech 1. a 2. října 2002 provedeny kontroly ve společnostech patřících ke skupinám Repsol, CEPSA-PROAS, BP, Nynäs a Petrogal.

18 Dne 6. února 2004 zaslala Komise dotčeným společnostem první řadu žádostí o informace podle čl. 11 odst. 3 nařízení č. 17.

19 Prostřednictvím telefaxů zaslaných ve dnech 31. března a 5. dubna 2004 podaly navrhovatelky a společnost PROAS ke Komisi žádost podle oznámení o spolupráci z roku 2002, k níž bylo připojeno prohlášení podniku.

20 Poté, co Komise zaslala dotčeným podnikům další čtyři žádosti o informace, zahájila formálně řízení a zaslala ve dnech 24. srpna až 28. srpna 2006 oznámení námitek společnostem skupin BP, Repsol, CEPSA-PROAS, Nynäs a Petrogal.

21 Dne 3. října 2007 přijala Komise sporné rozhodnutí, v němž konstatovala, že třináct společností, kterým bylo toto rozhodnutí určeno, se účastnilo souboru dohod o rozdělení trhu a koordinaci cen silničního penetračního bitumenu ve Španělsku (s výjimkou Kanárských ostrovů).

22 Komise měla za to, že obě zjištěná omezení hospodářské soutěže, tj. horizontální dohody o rozdělení trhu a koordinace cen, jsou z povahy samé nejzávažnějšími typy porušení článku 81 ES, jež mohou být podle judikatury důvodem k tomu kvalifikovat protiprávní jednání jako „velmi závažná“.

23 Komise stanovila „výchozí částku“ pokut, které měly být uloženy, na 40 000 000 eur, přičemž zohlednila závažnost protiprávního jednání, hodnotu relevantního trhu, která byla odhadnuta v roce 2001, posledním celém roce protiprávního jednání, na 286 400 000 eur, a skutečnost, že protiprávní jednání se omezovalo na prodeje bitumenu uskutečněné v jediném členském státě.

24 Komise dále rozdělila podniky, kterým bylo sporné rozhodnutí určeno, do několika kategorií definovaných podle jejich relativního významu na relevantním trhu, aby mohla uplatnit rozdílné zacházení za účelem zohlednění jejich skutečné hospodářské schopnosti způsobit hospodářské soutěži vážnou újmu.

25 Skupina Repsol a společnost PROAS, jejichž podíly na relevantním trhu v roce 2001 činily 34,04 % a 31,67 %, byly zařazeny do první kategorie, skupina BP s podílem na trhu ve výši 15,19 % do druhé kategorie a skupiny Nynäs a Petrogal, jejichž podíly na trhu se nacházely od 4,54 % do 5,24 %, do třetí kategorie. Na tomto základě byly výchozí částky pokut, které měly být uloženy, upraveny následovně:

— první kategorie pro skupinu Repsol a společnost PROAS: 40 000 000 eur;

— druhá kategorie pro skupinu BP: 18 000 000 eur;

— třetí kategorie pro skupiny Nynäs a Petrogal: 5 500 000 eur.

26 Za účelem stanovení pokut ve výši zaručující dostatečně odrazující účinek měla Komise za to, že je vhodné použít na základní částku pokuty, která měla být uložena skupině Repsol, násobící koeficient ve výši 1,2.

27 Po navýšení výchozí částky pokut v závislosti na době trvání protiprávního jednání, která v případě skupiny Repsol činila jedenáct let a sedm měsíců (od 1. března 1991 do 1. října 2002), Komise shledala, že výše pokuty, která měla být této skupině uložena, musí být navýšena o 30 % z důvodu přitěžujících okolností, neboť uvedená skupina patřila k významným „hnacím motorům“ předmětné kartelové dohody.

28 Komise rovněž rozhodla, že podle oznámení o spolupráci z roku 2002 měla skupina Repsol nárok na snížení pokuty, která jí měla být za běžných okolností uložena, o 40 %.

29 Na základě těchto skutečností byla společnostem RPA/Rylesa, Repsol Petróleo a Repsol YPF společně a nerozdílně uložena pokuta ve výši 80 496 000 eur.

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

30 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 18. prosince 2007 podaly navrhovatelky žalobu směřující ke zrušení sporného rozhodnutí a podpůrně ke snížení pokuty, která jim byla uložena.

31 Navrhovatelky vznesly na podporu žaloby osm žalobních důvodů, z nichž pouze čtvrtý až šestý a osmý důvod jsou relevantní pro účely projednávaného kasačního opravného prostředku.

32 Čtvrtý a pátý žalobní důvod, které Tribunál posoudil společně, vycházely jednak z nesprávného posouzení skutkového stavu a nesprávného právního posouzení při hodnocení důkazů, jež navrhovatelky předložily v odpovědi na oznámení námitek k prokázání obchodní samostatnosti společnosti RPA/Rylesa ve vztahu ke společnostem Repsol Petróleo a Repsol YPF, a jednak z toho, že doplňující indicie o vztazích těchto tří společností nebyly s to podepřít domněnku skutečného výkonu rozhodujícího vlivu dvou posledně zmíněných společností na prvně zmíněnou společnost.

33 Šestý žalobní důvod vycházel z toho, že výše uložené pokuty byla stanovena v rozporu se zásadami proporcionality a rovného zacházení.

34 V osmém žalobním důvodu navrhovatelky v zásadě zpochybnily způsob, jakým Komise uplatnila oznámení o spolupráci z roku 2002, konkrétně jeho bod 23 písm. b) poslední pododstavec.

35 Tribunál každý z těchto žalobních důvodů i žalobu v plném rozsahu zamítl.

36 Rovněž zamítl vzájemnou žalobu Komise směřující ke zvýšení pokuty uložené navrhovatelkám.

Návrhová žádání účastnic řízení

37 Kasačním opravným prostředkem navrhovatelky navrhují, aby Soudní dvůr:

— zrušil napadený rozsudek a sporné rozhodnutí;

— snížil uloženou pokutu;

— určil, že řízení před Tribunálem bylo nepřiměřeně a neodůvodněně dlouhé, a

— uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

38 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

— zamítl kasační opravný prostředek a

— uložil navrhovatelkám náhradu všech nákladů řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

39 Na podporu svého kasačního opravného prostředku se navrhovatelky dovolávají čtyř důvodů.

K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení obchodní samostatnosti společnosti RPA/Rylesa, nebo podpůrně z nedostatku odůvodnění tohoto posouzení

Argumentace účastnic řízení

40 Na podporu prvního důvodu, který směřuje proti bodům 179 až 207 napadeného rozsudku, navrhovatelky tvrdí, že napadený rozsudek je stižen dvojím nesprávným právním posouzením při hodnocení důkazů předložených na podporu jejich argumentace směřující k prokázání obchodní samostatnosti společnosti RPA/Rylesa ve vztahu ke společnostem Repsol Petróleo a Repsol YPF.

41 Tribunálu vytýkají, že konkrétně v bodech 202 a 203 napadeného rozsudku shledal, že důkaz o tom, že kontrola vykonávaná mateřskou společností nad jejími dceřinými společnostmi, v nichž mateřská společnost drží podíl ve výši 100 % nebo téměř 100 %, nebyla v praxi vykonána, nestačí k vyvrácení domněnky skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na tyto dceřiné společnosti.

42 Navrhovatelky mají podpůrně za to, že Tribunál nesplnil povinnost uvést odůvodnění, jež vyplývá z článku 36 a čl. 53 prvního pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie, když provedl příliš individualizované posouzení každého důkazu předloženého navrhovatelkami a neposoudil uvedené důkazy jako celek, s výjimkou posouzení obsaženého v úsečné formulaci v bodě 207 napadeného rozsudku.

43 Komise tvrdí, že první důvod kasačního opravného prostředku je neopodstatněný.

Závěry Soudního dvora

44 K hlavní části tohoto důvodu stačí uvést, že vychází z chybného výkladu napadeného rozsudku.

45 Z žádného bodu, na který poukazují navrhovatelky, totiž nevyplývá, že Tribunál shledal, že důkaz toho, že kontrola mateřské společnosti nad jejími dceřinými společnostmi, v nichž mateřská společnost drží podíl ve výši 100 % nebo téměř 100 %, nebyla v praxi vykonána, není dostačující k vyvrácení domněnky skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na tyto dceřiné společnosti.

46 Z napadeného rozsudku, konkrétně z bodů 207 a 211, pouze vyplývá, že Tribunál měl za to, že důkazy předložené navrhovatelkami nemohly prokázat samostatnost chování společnosti RPA/Rylesa ve vztahu ke společnostem Repsol Petróleo a Repsol YPF, a tudíž neumožňovaly vyvrátit domněnku skutečného výkonu rozhodujícího vlivu dvou posledně zmíněných společností na prvně zmíněnou společnost.

47 Kromě toho je třeba připomenout, že podle čl. 58 prvního pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie nespadá posouzení skutkové povahy do pravomoci Soudního dvora v rámci kasačního opravného prostředku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. září 2014, MasterCard a další v. Komise, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 113).

48 K podpůrné části prvního důvodu kasačního opravného prostředku je zajisté třeba podotknout, že v bodě 207 napadeného rozsudku Tribunál bez jakéhokoli předchozího odůvodnění shledal, že skutečnosti uplatněné navrhovatelkami v rámci jejich žaloby na neplatnost, vzaty jako celek, neumožňovaly vyvrátit domněnku skutečného výkonu rozhodujícího vlivu společností Repsol Petróleo a Repsol YPF na společnost RPA/Rylesa.

49 Z napadeného rozsudku však vyplývá, že při odmítnutí v bodech 207 a 211 uvedeného rozsudku argumentace navrhovatelek, jež směřovala k prokázání obchodní samostatnosti společnosti RPA/Rylesa ve vztahu ke společnostem Repsol Petróleo a Repsol YPF, se Tribunál neomezil na provedení nekontextuální analýzy každého z důkazů předložených navrhovatelkami.

50 Vedle toho, že Tribunál v bodech 164 až 206 napadeného rozsudku provedl v rámci svrchovaného posouzení skutkového stavu podrobnou analýzu každého důkazu předloženého účastnicemi řízení, již nelze přehlížet při celkovém posouzení těchto důkazů, z bodů 208 až 210 uvedeného rozsudku vyplývá, že Tribunál analyzoval a posoudil rovněž některé doplňující indicie, o které Komise opřela sporné rozhodnutí a o nichž měl za to, že podepírají skutečnost, že navrhovatelky skutečně tvoří jedinou hospodářskou entitu.

51 Tribunál tak mohl konstatovat – aniž se tím dopustil nesprávného právního posouzení a zejména porušení povinnosti odůvodnit své rozhodnutí – že navrhovatelky neprokázaly samostatnost chování společnosti RPA/Rylesa ve vztahu ke společnostem Repsol Petróleo a Repsol YPF.

52 Z toho plyne, že první důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut jako neopodstatněný.

Ke druhému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení při výkladu oznámení o spolupráci z roku 2002

Argumentace účastnic řízení

53 Ve druhém důvodu, který směřuje proti bodům 339 až 349 napadeného rozsudku, navrhovatelky tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení při výkladu bodu 23 písm. b) posledního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002, když jim odmítl přiznat částečnou ochranu před pokutou, a to z důvodu, že neprávem tvrdily, že to byla společnost Repsol, kdo ve svém prohlášení podle uvedeného oznámení poskytl informace, jež Komisi umožnily se dozvědět o skutečnosti, že kartelová dohoda přetrvávala po období let 1998 až 2002.

54 V projednávaném případě přitom navrhovatelky, které připouští, že Komise vlastnila před podáním jejich prohlášení podle oznámení o spolupráci z roku 2002 dokumenty svědčící o skutečné době trvání vytýkaného protiprávního jednání, mají za to, že to bylo jejich vylíčení skutečností obsažené v tomto prohlášení, co Komisi umožnilo odhalit, že skupina BP zakrývala pravdu o skutečné době trvání sporné kartelové dohody a že toto protiprávní jednání přetrvávalo po výše uvedené období.

55 V této souvislosti poukazují navrhovatelky na to, že znění bodu 23 písm. b) posledního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002, a konkrétně použití ve španělské verzi výrazů „hechos de los cuales la Comisión no tenga conocimiento previo“, které odpovídají výrazům „facts previously unknown“ a „faits précédemment ignorés“ zejména v anglické a francouzské verzi, musí být chápáno tak, že se nevztahuje na pouhé fyzické držení dokumentů Komisí, nýbrž vyžaduje i „kognitivní element“, tj. vědomost Komise o protiprávním jednání, jež má být doloženo uvedenými dokumenty.

56 Kromě toho mají navrhovatelky každopádně za to, že nejednoznačnost uvedeného ustanovení měla vést Tribunál k použití pro navrhovatelky nejpříznivějšího výkladu.

57 Podle Komise musí být druhý důvod kasačního opravného prostředku považován za nový důvod, a tudíž je nepřípustný, neboť žaloba na neplatnost podaná navrhovatelkami neobsahovala argumentaci ohledně požadavku „kognitivního elementu“ pro účely uplatnění dovolávaného ustanovení. Podpůrně má za to, že tento důvod je neopodstatněný.

Závěry Soudního dvora

58 Na úvod je třeba připomenout, že podle čl. 170 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora nesmí kasační opravný prostředek měnit předmět sporu před Tribunálem. V rámci kasačního opravného prostředku je totiž pravomoc Soudního dvora omezena na posouzení právního řešení žalobních důvodů projednávaných před soudem prvního stupně (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. května 2014, ASPLA v. Komise, C-35/12 P, EU:C:2014:348, bod 39 a citovaná judikatura).

59 Účastník řízení tedy nemůže vznést důvod, který nevznesl u Tribunálu, poprvé až před Soudním dvorem, neboť by to znamenalo umožnit mu, aby Soudnímu dvoru, jehož pravomoc ve věci kasačního opravného prostředku je omezená, předložil spor širšího rozsahu než spor, který projednával Tribunál (rozsudek ze dne 3. září 2015, Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Komise, C-398/13 P, EU:C:2015:535, bod 57 a citovaná judikatura).

60 Avšak jak uvedl generální advokát v bodech 17 a 18 stanoviska, je třeba konstatovat, že navrhovatelky v podstatě uplatnily předmětnou argumentaci v žalobě na neplatnost podané k Tribunálu.

61 Na rozdíl od toho, co tvrdí Komise, musí být tedy druhý důvod kasačního opravného prostředku prohlášen za přípustný.

62 V rámci tohoto důvodu navrhovatelky vytýkají Tribunálu, že se v bodech 339 až 349 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení tím, že potvrdil výklad a uplatnění pojmu „skutečnosti, které předtím nebyly známy“, ve smyslu bodu 23 písm. b) posledního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002, ze strany Komise. Uvedené ustanovení přitom podle nich neodkazuje na pouhé fyzické držení dokumentů, ale vyžaduje zohlednění odlišného kritéria, které navrhovatelky označují jako „kognitivní kritérium“.

63 V této souvislosti je zaprvé třeba připomenout, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že jen Tribunál je příslušný ke zjišťování a posuzování skutkového stavu a v zásadě k posuzování důkazů, které přijal na podporu tohoto skutkového stavu. Pokud tyto důkazy byly získány řádně a byly dodrženy obecné právní zásady a procesní pravidla použitelná v oblasti důkazního břemene a provádění důkazů, přísluší pouze Tribunálu posoudit hodnotu, kterou je třeba přiznat jednotlivým důkazům, které mu byly předloženy. Takové posouzení tudíž nepředstavuje s výhradou případu zkreslení těchto důkazů právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora (rozsudek ze dne 20. ledna 2016, Toshiba Corporation v. Komise, C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 40).

64 Nelze tudíž zpochybnit skutková zjištění učiněná Tribunálem, jež jsou napadána v rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku, a konkrétně zjištění uvedené v bodě 341 napadeného rozsudku, podle kterého Komise vlastnila dokonce již předtím, než dne 31. března 2004 obdržela prohlášení navrhovatelek připojené k žádosti společnosti Repsol podle oznámení z roku 2002, relevantní informace obsažené v dokumentech z téže doby získaných během kontrol provedených ve dnech 1. a 2. října 2002. Totéž platí pro odmítnutí argumentu o údajné přidané hodnotě skutečností vylíčených společností Repsol vztahujících se k období let 1998 až 2002 ze strany Tribunálu, jež je obsaženo konkrétně v bodě 345 napadeného rozsudku.

65 Zadruhé k nesprávnému právnímu posouzení, na které poukazují navrhovatelky, je třeba podotknout, že bod 23 písm. b) poslední pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 uvádí, že „pokud podnik [...] poskytne důkazy, které se vztahují ke skutečnostem, které předtím nebyly Komisi známy a mají přímý dopad na závažnost nebo trvání předpokládaného kartelu, Komise je nevezme v úvahu při stanovení pokuty pro podnik, který tyto důkazy předložil“.

66 Ze samotného znění uvedeného ustanovení vyplývá, že jím stanovená částečná ochrana před pokutami požaduje, aby byly splněny dvě podmínky, a to zaprvé že dotyčný podnik jako první prokázal skutečnosti, které předtím nebyly Komisi známy, a zadruhé že kvůli těmto skutečnostem, které mají přímý dopad na závažnost nebo dobu trvání předpokládaného kartelu, Komise může dospět k novým závěrům o protiprávním jednání (rozsudek ze dne 23. dubna 2015, LG Display a LG Display Taiwan v. Komise, C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 78).

67 Soudní dvůr zdůraznil, že výrazy „skutečnosti, které [...] nebyly Komisi známy“, jsou jednoznačné a umožňují použít restriktivní výklad bodu 23 písm. b) posledního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002 v tom smyslu, že se omezí na případy, kdy určitá společnost zúčastněná na kartelové dohodě poskytne Komisi novou informaci týkající se závažnosti nebo doby trvání protiprávního jednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. dubna 2015, LG Display a LG Display Taiwan v. Komise, C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 79 a citovaná judikatura).

68 Soudní dvůr rovněž judikoval, že smysl, který má být přikládán těmto výrazům, musí být způsobilý zaručit cíle sledované bodem 23 písm. b) posledním pododstavcem uvedeného oznámení o spolupráci, zejména účinnost programu shovívavosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. dubna 2015, LG Display a LG Display Taiwan v. Komise, C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 84 a citovaná judikatura). Jak v této souvislosti uvedl generální advokát v bodě 22 stanoviska, cílem programů shovívavosti je dosáhnout přiznání protiprávního jednání jeho pachateli, aby urychleně a úplně ustalo.

69 Musí být tedy zajištěn užitečný účinek tohoto ustanovení, které v případě, že určitý podnik, který s cílem získat úplnou ochranu před pokutou na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 Komisi první poskytl důkazy, které jí mohou umožnit konstatovat porušení článku 101 SFEU, avšak neodhalil informace dokládající to, že dotčené protiprávní jednání trvalo delší dobu, než o jaké svědčí uvedené důkazy, směřuje k tomu, že každý jiný podnik, který se podílel na tomto protiprávním jednání, je pobídnut být prvním, kdo takové informace odhalí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. dubna 2015, LG Display a LG Display Taiwan v. Komise, C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 85).

70 Vzhledem k výše uvedenému nemůže být „kognitivní“ kritérium uvedené navrhovatelkami přijato. Bod 23 písm. b) poslední pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 musí být totiž vykládán v tom smyslu, že důkaz poskytnutý podnikem v rámci jeho žádosti podle tohoto oznámení lze považovat za důkaz o „skutečnoste[ch], které předtím nebyly Komisi známy“, pouze tehdy, pokud objektivně přidává významnou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní.

71 Tento výklad plyne z obecné systematiky oznámení o spolupráci z roku 2002. Podle bodů 7 a 21 jakož i bodu 23 písm. a) tohoto oznámení je předpokladem nároku na snížení pokuty uložené Komisí na základě uvedeného oznámení to, že podniky, které si tento nárok činí, poskytnou Komisi důkazy, jež přidají významnou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní. Totéž platí pro částečnou ochranu před pokutami podle bodu 23 písm. b) posledního pododstavce tohoto oznámení.

72 Dále je pro účely uplatnění posledně zmíněného ustanovení třeba mít za to, že držení důkazu Komisí je rovnocenné znalosti jeho obsahu, nezávisle na tom, zda příslušné útvary Komise tento důkaz skutečně posoudily a analyzovaly.

73 Jak vyplývá z bodu 64 tohoto rozsudku, Tribunál v projednávaném případě s konečnou platností konstatoval v bodě 341 napadeného rozsudku, který odkazuje na bod 592 sporného rozhodnutí, že před prohlášením navrhovatelek učiněným na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 vlastnila

Komise informace o skutečnostech, jež nastaly během období let 1998 až 2002, které byly získány během kontrol provedených ve dnech 1. a 2. října 2002. Tribunál mimoto s konečnou platností odmítl argument o údajné přidané hodnotě skutečností vylíčených společností Repsol, jež se vztahovaly k tomuto období.

74 Tribunál se tudíž nedopustil nesprávného právního posouzení tím, že v bodě 344 napadeného rozsudku shledal, že navrhovatelky nemohly důvodně žádat na základě bodu 23 písm. b) třetího pododstavce uvedeného oznámení o to, aby při stanovení výše pokuty nebylo přihlédnuto ke skutečnostem týkajícím se této kartelové dohody, jež nastaly během období let 1998 až 2002.

75 V důsledku toho musí být druhý důvod kasačního opravného prostředku zamítnut jako neopodstatněný.

Ke třetímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení článku 261 SFEU a zásady proporcionality v tom smyslu, že Tribunál nesplnil povinnost provést přezkum uložených sankcí v plné jurisdikci

Argumentace účastnic řízení

76 Navrhovatelky tvrdí, že Tribunál porušil článek 261 SFEU a zásadu proporcionality tím, že neprovedl nezávislý a vyčerpávající přezkum sporného rozhodnutí, pokud jde o určení základní částky uložené pokuty, jež byla stanovena na 40 000 000 eur, tedy na dvojnásobek orientační základní částky stanovené v pokynech z roku 1998 pro protiprávní jednání kvalifikovaná jako „velmi závažná“, ačkoli faktory uvedené ve sporném rozhodnutí měly vést ke stanovení této základní částky na částku, jež by byla nižší nebo rovna 20 000 000 eur.

77 V této souvislosti poukazují navrhovatelky na to, že se Tribunál v odpovědi na šestý důvod jejich žaloby na neplatnost, kterým napadaly základní částku pokuty stanovenou Komisí, přičemž se dovolávaly zejména porušení zásady proporcionality, omezil na konstatování, že vytýkané protiprávní jednání mělo být skutečně kvalifikováno jako „velmi závažné“, a dále že Komise tvrdila, že vzala v úvahu doplňkové faktory uvedené ve sporném rozhodnutí, aniž ověřil, zda Komise tyto důkazy posoudila správně.

78 V bodech 245 až 250 napadeného rozsudku se tak Tribunál omezil na zaznamenání faktorů zohledněných ve sporném rozhodnutí, aniž sám provedl skutečné a nezávislé posouzení, což navrhovatelkám neumožnilo pochopit důvody, proč tyto faktory mohly vést Komisi, a následně Tribunál k určení základní částky uložené pokuty odpovídající dvojnásobku minimální výše stanovené v pokynech z roku 1998 pro protiprávní jednání kvalifikovaná jako „velmi závažná“.

79 Konečně navrhovatelky poukazují na to, že v rámci výkonu soudního přezkumu v plné jurisdikci na základě článku 261 SFEU měl Tribunál za účelem posouzení přiměřenosti základní částky uložené pokuty zohlednit neexistenci účinku protiprávního jednání, jakož i velikost této částky ve vztahu k jejich obratům.

80 Komise má za to, že třetí důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut.

Závěry Soudního dvora

81 Na úvod je třeba připomenout, že Soudnímu dvoru nepřísluší, když rozhoduje o právních otázkách v řízení o kasačním opravném prostředku, aby z důvodů ekvity nahradil posouzení Tribunálu vlastním posouzením při rozhodování – v rámci výkonu pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci – o výši pokut ukládaných podnikům za porušení unijního práva (viz zejména rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise, C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 125).

82 Nesprávné právní posouzení Tribunálem z důvodu nepřiměřené výše pokuty by bylo možné konstatovat pouze v případě, že by Soudní dvůr měl za to, že výše pokuty je nejen nevhodná, ale také nadměrná, a to natolik, že je nepřiměřená (rozsudek ze dne 30. května 2013, Quinn Barlo a další v. Komise, C-70/12 P, EU:C:2013:351, bod 57 a citovaná judikatura).

83 Z toho plyne, že v rozsahu, v němž navrhovatelky ve třetím důvodu kasačního opravného prostředku zpochybňují posouzení přiměřenosti základní částky uložené pokuty s ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci provedené Tribunálem, nedokládají však, dokonce ani netvrdí, že tato výše je nejen nevhodná, ale též nadměrná, a to natolik, že je nepřiměřená, musí být uvedený důvod pro nepřípustnost odmítnut.

84 Navíc je třeba připomenout, že pokud jde o soudní přezkum rozhodnutí Komise ukládajících pokutu nebo penále za porušení pravidel hospodářské soutěže, unijní soud vedle přezkumu legality stanoveného v článku 263 SFEU disponuje pravomocí přezkumu v plné jurisdikci, jež mu byla přiznána článkem 31 nařízení č. 1/2003 v souladu s článkem 261 SFEU a opravňuje ho nahradit posouzení Komise svým posouzením, a uložené pokuty nebo penále tedy zrušit, snížit nebo zvýšit (rozsudek ze dne 22. října 2015, AC-Treuhand v. Komise, C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 74 a citovaná judikatura).

85 Je však třeba připomenout, že výkon pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci stanovené v článku 261 SFEU a článku 31 nařízení č. 1/2003 není rovnocenný přezkumu z úřední povinnosti a řízení před unijními soudy má spornou povahu. S výjimkou nepominutelných důvodů, které je soud povinen uplatnit i bez návrhu, tedy náleží navrhovateli, aby vznesl důvody proti spornému rozhodnutí a na podporu těchto důvodů předložil důkazy (rozsudek ze dne 22. října 2015, AC-Treuhand v. Komise, C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 75 a citovaná judikatura).

86 Naproti tomu za účelem splnění požadavků zásady účinné právní ochrany zakotvené v čl. 47 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a vzhledem k tomu, že čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003 stanoví, že při stanovování výše pokuty se přihlíží k závažnosti a době trvání protiprávního jednání, musí Tribunál při výkonu pravomocí stanovených v článcích 261 SFEU a 263 SFEU přezkoumat všechny právní i skutkové výhrady směřující k prokázání, že výše pokuty neodpovídá závažnosti a době trvání protiprávního jednání (rozsudek ze dne 22. října 2015, AC-Treuhand v. Komise, C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 76 a citovaná judikatura).

87 V projednávané věci je nutno konstatovat, že v bodech 250 a 258 napadeného rozsudku Tribunál shledal, že nelze zjistit žádné pochybení ze strany Komise při stanovení částky 40 000 000 eur, jež sloužila jako základ k výpočtu pokuty uložené navrhovatelkám, a že tato výše se nejeví být nepřiměřenou.

88 Za tímto účelem Tribunál jednak posoudil v bodech 245 až 249 uvedeného rozsudku závažnost spáchaného protiprávního jednání, velikost zeměpisného trhu dotčeného tímto protiprávním jednáním, jakož i podíl navrhovatelek na trhu, a jednak právně dostačujícím způsobem a s náležitým odůvodněním odpověděl v bodech 251 až 257 uvedeného rozsudku na argumenty vycházející zejména z neexistence skutečného dopadu předmětné kartelové dohody nebo ze skutečnosti, že základní částka pokuty uložené navrhovatelkám představovala značný podíl na jejich obratech.

89 Tribunál se tímto nedopustil nesprávného právního posouzení při výkonu soudního přezkumu.

90 Je rovněž třeba podotknout, že pokyny z roku 1998 stanoví v bodě 1 A třetí odrážce, že předpokládaná základní částka pokuty za velmi závažná protiprávní jednání je nad 20 milionů eur. Částka 20 milionů eur tedy představuje pouze minimální výši stanovenou v uvedených pokynech, nad kterou Komise stanoví výchozí částku pro výpočet pokut za takováto protiprávní jednání.

91 Pokud jde o to, že navrhovatelky vytýkají Tribunálu, že se dopustil nesprávného právního posouzení tím, že odmítl jejich argumentaci, podle které měla Komise přihlédnout k neexistenci skutečného dopadu protiprávního jednání na trh, stačí uvést – stejně jako to učinila Komise – že navrhovatelky u Tribunálu nenapadly v tomto ohledu sporné rozhodnutí, které navíc takovouto neexistenci dopadu nezmiňovalo, ani nepředložily u Tribunálu důkaz, že účinky protiprávního jednání bylo možno měřit. Za těchto podmínek musí být argumentace navrhovatelek pro nepřípustnost odmítnuta.

92 V důsledku toho musí být třetí důvod kasačního opravného prostředku zčásti odmítnut jako nepřípustný a zčásti zamítnut jako neopodstatněný.

Ke čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení přiměřené délky soudního řízení Tribunálem

Argumentace účastnic řízení

93 V rámci čtvrtého důvodu navrhovatelky tvrdí, že Tribunál porušil článek 47 Listiny a čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 tím, že nerozhodl v přiměřené lhůtě, což podle nich odůvodňuje snížení jim uložené pokuty nebo konstatování tohoto porušení.

94 V této souvislosti navrhovatelky uvádějí, že jejich žaloba na neplatnost byla podána dne 18. prosince 2007, že písemná část řízení byla uzavřena dne 25. září 2008, že jejich vyjádření k příhodnosti spojení projednávané věci s věcmi T-462/07, T-482/07, T-495/07 a T-497/07 bylo vyžádáno dne 11. července 2012, jednání se konalo dne 14. ledna 2013 a napadený rozsudek byl vydán dne 16. září 2013.

95 Navrhovatelky tak poukazují na to, že řízení trvalo celkem přibližně pět let a devět měsíců, s obdobím nečinnosti od podání žaloby do žádosti o vyjádření k příhodnosti spojení projednávané věci s jinými věcmi, jež trvalo čtyři a půl roku a bylo obdobné období nečinnosti zjištěnému Soudním dvorem v rozsudku ze dne 26. listopadu 2013, Groupe Gascogne v. Komise (C-58/12 P, EU:C:2013:770).

96 V tomto ohledu poukazují navrhovatelky na to, že žádná výjimečná okolnost nemůže odůvodnit takto zjištěné prodlení při prošetření věci, které není důsledkem zásahů nebo opomenutí z jejich strany, ani mimořádné komplexnosti projednávané věci.

97 Komise namítá, že čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut.

Závěry Soudního dvora

98 Je třeba připomenout, že sankcí za porušení povinnosti unijním soudem rozhodnout věci, které mu byly předloženy, v přiměřené lhůtě, která vyplývá z čl. 47 druhého pododstavce Listiny, musí být žaloba na náhradu škody podaná k Tribunálu, jelikož taková žaloba představuje účinný prostředek nápravy. Návrh na náhradu škody způsobené nedodržením přiměřené délky soudního řízení Tribunálem nemůže být tedy předložen v rámci kasačního opravného prostředku přímo Soudnímu dvoru, ale musí být předložen k samotnému Tribunálu (rozsudky ze dne 10. července 2014, Telefónica

a Telefónica de España v. Komise, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 66; ze dne 9. října 2014, ICF v. Komise, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, bod 57, a ze dne 12. listopadu 2014, Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, body 17 a 18).

99 Je věcí Tribunálu, který je příslušný podle čl. 256 odst. 1 SFEU a kterému byl předložen návrh na náhradu škody, aby rozhodl o takovém návrhu v jiném složení, než když rozhodoval o sporu, který vedl k řízení, jehož délka je kritizována (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 10. července 2014, Telefónica a Telefónica de España v. Komise, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 67; ze dne 9. října 2014, ICF v. Komise, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, bod 58, a ze dne 12. listopadu 2014, Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 19).

100 Avšak je-li zřejmé a není třeba, aby účastníci řízení předložili v tomto ohledu dodatečné důkazy, že Tribunál dostatečně závažným způsobem porušil povinnost rozhodnout v přiměřené lhůtě, může Soudní dvůr na toto pochybení poukázat (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 9. října 2014, ICF v. Komise, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, bod 59, a ze dne 12. listopadu 2014, Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 20).

101 Tak je tomu v projednávaném případě. Délka řízení před Tribunálem, tedy téměř pět let a devět měsíců, která zahrnuje zejména dobu téměř čtyř let a čtyř měsíců, jež uplynula od ukončení písemné části řízení do jednání, nemůže být odůvodněna ani povahou ani komplexností dané věci, ani jejím kontextem. Spor předložený Tribunálu nebyl totiž zvláště obtížný. Kromě toho ani z napadeného rozsudku ani ze skutečností předložených účastnicemi řízení nevyplývá, že toto období nečinnosti bylo objektivně odůvodněno nebo že dokonce k němu navrhovatelky přispěly. Skutečnost, že si Tribunál vyžádal dne 11. července 2012 vyjádření navrhovatelek k příhodnosti spojení projednávané věci s věcmi T-462/07, T-482/07, T-495/07 a T-497/07, je v tomto směru irelevantní.

102 Z úvah uvedených v bodě 98 tohoto rozsudku nicméně vyplývá, že čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut.

103 Vzhledem k tomu, že žádnému ze čtyř důvodů uplatněných navrhovatelkami na podporu jejich kasačního opravného prostředku nelze vyhovět, musí být kasační opravný prostředek zamítnut.

K nákladům řízení

104 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu rozhodne Soudní dvůr o nákladech řízení, není-li kasační opravný prostředek opodstatněný.

105 Podle čl. 138 odst. 1 tohoto jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě jeho čl. 184 odst. 1, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval.

106 Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a společnosti Repsol Lubricantes y Especialidades, Repsol Petróleo a Repsol neměly ve věci úspěch, je důvodné jim uložit náhradu nákladů tohoto řízení o kasačním opravném prostředku.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Společnostem Repsol Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petróleo SA a Repsol SA se ukládá náhrada nákladů řízení.

Podpisy.